

**UCHWAŁA NR LXVII/1394/23
RADY MIASTA KATOWICE**

z dnia 16 sierpnia 2023 r.

w sprawie odrzucenia wniosku mieszkańców o przeprowadzenie referendum lokalnego

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40, z późn. zm.) oraz art. 18 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1317)

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

§ 1. Odrzucić wniosek mieszkańców z dnia 16 lipca 2023 r. o przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie odłączenia od miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic: Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączenia ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego z powodu niespełnienia wymogów ustawy o referendum lokalnym.

§ 2. Faktyczne i prawne argumenty decydujące o zajęтым stanowisku w sprawie zawiera uzasadnienie do niniejszej uchwały.

§ 3. Zobowiązać Przewodniczącego Rady Miasta Katowice do przekazania niniejszej uchwały Pełnomocnikowi Inicjatorów Referendum.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Maciej Biskupski

Uzasadnienie

Pismem z dnia 16 lipca 2023 r. (wpłynęło do Urzędu w dniu 17 lipca 2023 r.) Pełnomocnik Inicjatorów Referendum na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym, zwanej dalej ustawą, złożył do Prezydenta Miasta Katowice wniosek o przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie odłączenia od miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic: Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączenia ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego.

Wniosek ten, przy piśmie z dnia 24 lipca 2023 r., na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy, został przekazany Przewodniczącemu Rady Miasta Katowice.

Na sesji w dniu 27 lipca 2023 r. Rada Miasta Katowice podjęła uchwałę nr LXVI/1393/23 i powołała komisję doraźną w sprawie wniosku mieszkańców o przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie odłączenia od miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic: Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączenia ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego.

Komisja na posiedzeniu w dniu 4 sierpnia 2023 r., na podstawie art. 16 ust. 5 ustawy, po analizie dokumentów dotyczących wniosku o przeprowadzenie referendum gminnego, przedmiotem którego jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czy jesteś za odłączeniem od Miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic; Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączeniem ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego?”, stwierdziła, że wniosek o przeprowadzenie referendum nie odpowiada przepisom ustawy, w związku z tym jednogłośnie podjęła opinię i zarekomendowała Radzie Miasta Katowice odrzucenie tego wniosku.

Na posiedzenie Komisji zaproszono Pełnomocnika Inicjatorów Referendum.

Komisja dokonała następujących ustaleń.

1.Zgodnie z przepisami art. 11 ust. 1a i art. 12 ust. 4 ustawy z inicjatywą przeprowadzenia referendum wystąpiła grupa 40 obywateli — mieszkańców miasta Katowice, spośród których 24 podało pełne dane (przysługuje im prawo wybierania do Rady Miasta Katowice). Pełnomocnikowi Inicjatorów Referendum przysługuje prawo wybierania do Rady Miasta Katowice. Wymóg ustawowy został zatem w tym zakresie dopełniony (wystarczy liczba 15 obywateli, którym przysługuje prawo wybierania do rady gminy).

2.Powiadomienie o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum (pismo z dnia 18 maja 2023 r., które wpłynęło do Urzędu Miasta Katowice w dniu 18 maja 2023 r.) jest zgodne z art. 12 ustawy, tj. zawiera nazwiska, imiona, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL wszystkich członków grupy obywateli oraz wskazanie osoby będącej jej pełnomocnikiem, a także określenie sprawy, w której ma zostać przeprowadzone referendum. Imiona i nazwiska wskazane w powiadomieniu są tożsame z tymi we wniosku o przeprowadzenie referendum. Ustalono ponadto, iż wpłynięcie tego powiadomienia zostało potwierdzone Pełnomocnikowi Inicjatorów Referendum pismem z dnia 29 maja 2023 r. Pełnomocnika poinformowano również o liczbie mieszkańców miasta Katowice uprawnionych do głosowania, według stanu na dzień 31 marca 2023 r. (liczba to 214 402).

3.Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy inicjator referendum przekazał wniosek o przeprowadzenie referendum Prezydentowi Miasta Katowice w terminie 60 dni od dnia powiadomienia o zamiarze wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum. Stwierdzono, że przedmiotowe powiadomienie wpłynęło do Urzędu Miasta Katowice dnia 18 maja 2023 r., a wniosek o przeprowadzenie referendum wpłynął 17 lipca 2023 r. (pismo z dnia 16 lipca 2023 r.). W związku z tym termin określony w art. 15 ust.1 ustawy został dotrzymany.

4.Stwierdzono, że wniosek o przeprowadzenie referendum zawiera następujące pytanie:

„Czy jesteś za odłączeniem od Miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic: Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączeniem ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego?

Komisja ustaliła przede wszystkim, że nie sposób uznać, że pytanie referendalne uwzględnia obowiązujący podział miasta Katowice na jednostki pomocnicze (dzielnice).

Pytanie referendalne zawiera odniesienie do nieistniejącej jednostki samorządu terytorialnego, a więc powiatu katowickiego. Miasto Katowice (§ 1 ust. 2 Statutu Miasta Katowice (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2022 r., poz. 6249)) jest miastem na prawach powiatu, a zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym

miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie. Tak sformułowane pytanie również może wprowadzać w błąd uczestników ewentualnego referendum lokalnego. Pytanie referendalne winno wskazywać w sposób niebudzący wątpliwości zakres zmian podziału terytorialnego miasta Katowice. W przypadku jednostek pomocniczych (dzielnice) obszary dla poszczególnych 22 Dzielnic został określone w uchwale nr XLVI/449/97 Rady Miejskiej Katowic z 29 września 1997 r. w sprawie nazw i granic obszarów działania jednostek pomocniczych samorządu na terenie miasta Katowic, zmienionej uchwałą nr LIII/606/98 Rady Miejskiej Katowic z 19 czerwca 1998 r.

Tym samym inicjator referendum miał obowiązek i możliwość precyzyjnego wskazania obszaru objętego ewentualnym podziałem miasta Katowice w sposób niebudzący wątpliwości.

Reasumując pytanie referendalne nie jest sformułowane w sposób prawidłowy i nie uwzględnia obowiązującego podziału miasta Katowice na jednostki pomocnicze (dzielnice).

Natomiast zgodnie z art. 4c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym w przypadku przeprowadzania z inicjatywy mieszkańców referendum, o którym mowa w ust. 1, pytanie zawarte we wniosku, o którym mowa w art. 15 ust. 2 ustawy powinno określać szczegółowo proponowane zmiany w podziale terytorialnym państwa.

Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 21 czerwca 2016 r. (sygn. akt II OSK 1236/16, Lex nr 2097518) warunkiem legalnego przeprowadzenia referendum jest prawidłowo sformułowana treść pytania poddanego pod głosowanie, z którego w sposób jednoznaczny musi wynikać w jakiej sprawie mają zdecydować mieszkańcy. Treść pytania referendalnego nie może być bowiem uzupełniana domniemaniami, które miałyby odzwierciedlać właściwy sens postawionego pytania i jednocześnie ukazywać, niewyraźną wprost w pytaniu, myśl inicjatora referendum, a taka właśnie sytuacja zachodzi w przedmiotowej sprawie. Pytanie referendalne musi zawierać pełne i rzetelne informacje w sprawie (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 14 stycznia 2014 r., sygn. akt II OSK 2988/13, CBOSA) oraz nie może prowadzić do rozstrzygnięć sprzecznych z prawem.

Art. 4c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym nakazuje szczegółowe określenie proponowanych zmian w podziale terytorialnym państwa. Oznacza to, że pytanie to należy sformułować w taki sposób, jaki jest wymagany dla rozporządzenia Rady Ministrów, za pomocą którego dokonuje się takich przekształceń. Pytanie to musi określać proponowane zmiany w szczególności przez wskazanie odpowiednich obrębów ewidencyjnych, działek ewidencyjnych, punktów granicznych czy linii podziału. Ten sposób oznaczenia proponowanych zmian granic gminy pozwala bowiem w sposób niebudzący wątpliwości ustalić ich zakres, a w rezultacie prawidłowe, pełne wykonanie rozstrzygnięcia, które zapadnie w referendum (zob. S. Gajewski, *Kształtowanie granic jednostek...*, s. 153).

Jednakże nawet gdyby uznać powyższe wymogi za zbyt rygorystyczne i zbyt daleko idące to pytanie referendalne winno wskazywać proponowane zmiany w podziale terytorialnym państwa w sposób możliwy do ustalenia i niebudzący wątpliwości. Przedstawione przez inicjatorów referendum pytanie nie wskazuje i nie zakreśla w żaden sposób zakresu zmian w podziale miasta Katowice, a jedynie odwołuje się do wymienienia nazw dzielnic, które nie pokrywają się z podziałem na jednostki pomocnicze (dzielnice) miasta Katowice.

Z zaproponowanego pytania referendalnego nie wynika jednoznacznie, w jakiej sprawie mają zdecydować mieszkańcy. Pytanie daje również podstawę do swobodnej interpretacji w zakresie obszaru objętego przedmiotowym pytaniem.

Z ostrożności również należy dodać, że w przypadku przeprowadzenia referendum oraz koniecznością późniejszego zwrócenia się przez Radę Miasta Katowice do ministra właściwego do spraw administracji publicznej za pośrednictwem wojewody z wnioskiem o wydanie rozporządzenia w sprawie podziału miasta Katowice winno uwzględnić w tym wniosku obszar zgodny z pytaniem referendalnym, który w przedmiotowej sprawie byłby niemożliwy do wskazania. Ewentualne wskazanie przez Radę Miasta Katowice działek, obszarów i danych ewidencyjnych mogłoby zostać potraktowane jako wyjście poza zakres związania referendum lokalnym i tym samym wynik referendum byłby niewykonalny z uwagi na błędy formalne pytania referendalnego.

Podsumowując, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w wyroku z 19 października 2017 r. przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Rzeszowie jeżeli organizator referendum sformułuje pytanie referendalne w sposób niepełny i jednocześnie mogący wprowadzić w błąd jego uczestników, co do rzeczywistych skutków referendum, to wniosek o przeprowadzenie referendum podlega odrzuceniu (sygn. akt II SAB/Rz 129/17, Lex nr 2387249).

Pytanie referendalne nie odpowiada zatem wymaganiom stawianym przez art. 4c ust 5 ustawy o samorządzie gminnym.

5. Stwierdzono, że karty z podpisami mieszkańców popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum dołączone do wniosku spełniają wymogi określone w art. 14 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i ust. 4 ustawy. Niemniej jednak uwagę komisji wzbudził zapis pkt 9 Informacji nt. przetwarzania danych osobowych umieszczonej na odwrocie karty w brzmieniu: „dane będą przechowywane u administratora przez okres 60 dni licząc od 18.05.2023 r. a następnie przekazane do Prezydenta Miasta Katowice, który będzie je przechowywać przez okres wskazany w ustawie o referendum lokalnym, a jeżeli nie uda się zebrać wystarczającej ilości podpisów to przez 63 dni licząc od 18.05.2023 r., a następnie zostaną zniszczone”.

6. Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy referendum przeprowadza się na wniosek co najmniej 10% uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy.

W oparciu o pismo Wiceprezydenta Miasta Katowice Pana Mariusza Skiby z dnia 29 maja 2023 r., znak SO-IV.5012.1.2023.MS ustalono, iż liczba mieszkańców miasta Katowice uprawnionych do głosowania, według stanu na dzień 31 marca 2023 r. to 214 402.

Ustalono, że do wniosku dołączono podpisy 327 osób popierających inicjatywę przeprowadzenia referendum.

Wniosek nie odpowiada zatem przepisom ustawowym (ilość podpisów jest niewystarczająca). Zgodnie z przepisem art. 16 ust. 6 ustawy wniosku nie można już zwrócić Pełnomocnikowi w celu uzupełnienia podpisów. Uchybienia tego nie można usunąć.

7. Zgodnie z brzmieniem art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego jako członkowie wspólnoty samorządowej wyrażają w drodze głosowania swoją wolę w innych istotnych sprawach, dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących tę wspólnotę.

Ponadto art. 4c ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wyraźnie wskazuje, że w sprawie utworzenia, połączenia, podziału i zniesienia gminy oraz ustalenia granic gminy może być przeprowadzone referendum lokalne z inicjatywy mieszkańców.

W związku z powyższym należy uznać, iż przedmiot referendum mieści się w zakresie zadań i kompetencji gminy.

Ponadto Prezydent Miasta Katowice pismem z dnia 24 lipca 2023 r. wystąpił do Wojewody Śląskiego o przeprowadzenie analizy, o której mowa w przepisie art. 4c ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

W świetle poczynionych ustaleń wniosek mieszkańców o przeprowadzenie referendum gminnego, przedmiotem którego jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czy jesteś za odłączeniem od Miasta Katowice (gminy i powiatu) następujących dzielnic; Ligota, Panewniki, Piotrowice, Ochojec, Podlesie, Zarzecze oraz Kostuchna i przyłączeniem ich do Gminy Mikołów i Powiatu Mikołowskiego?” należy odrzucić.